

DELAR AV NÅGRA
JO-UTLÅTANDE SOM KAN BLI AKTUELLA VID
**HANDLÄGGNING AV
EKONOMISKT BISTÅND**

från mitten av 2011 till maj 2013,
med markeringar, rubriker och understrykningar som jag själv
gjort/NAD

JP socialnet tisdag 3 september 2013

Materialet gör inget anspråk på att vara komplett – det finns säkert intressanta saker som jag inte tagit med. Det kan även hända att jag missat något när jag i webversionerna klippt och klistrat för att försöka fokusera på saker som jag tyckt varit intressant. Jag hoppas att alla diarienummer stämmer, så att den som vill fördjupa sig i de olika besluten kan göra detta genom att kolla upp ursprungsversionerna. Använd den utmärkta sökfunktionen under fliken ”JO-beslut” på www.jo.se! Se nedan sidorna 2 och 3.

På de ställen jag kommenterat JO:s text har jag skrivit *Min kommentar*. Detta gäller exempelvis om JO:s åsikt att den som sökt socialbidrag inte är skyddad av Europakonventionen vad gäller privatlivets helgd, trots att det inte finns lagstöd för att göra överrumplingsbesök för att exv se vem som öppnar dörren hemma hos sökanden. JO anser inte att detta strider mot Europakonventionens skydd mot mänskliga rättigheter (men likväl mot SoL). Jag har svårt att hitta JO:s motivering till åsikten att detta skydd inte omfattar de som sökt socialbidrag.

Kanske kan någon av mina kommentarer och markeringar locka fram tankar och funderingar som bidrar till ökat engagemang och att arbetet utvecklas och går framåt – men då gäller det förstås att inte alla delar mina åsikter ...

Förhoppningsvis finns det i materialet någonting som kan komma till användning såväl för de kunniga och erfarna, som för oss mer okunniga - som i dystra stunder tycker att varje svar leder fram till nya frågor ...

INNEHÅLL

Vad jag funnit intressant:	Sida
JO:s användbara Sökfunktion	3
1. Oväsentligheter i utredning + ändringar i journal	5
2. Sekretessmedgivande var för omfattande	7
3. Riktlinjer som inte överensstämde med SoL	8
4. Sökandes brors fullmakt var generellt hållen, vilket var ok	9
5. Sekretessbrott när samtycke saknats	10
6. Vilka handlingar ska bifogas överklagan till förvaltningsrätt	12
7. Kritik för sent beslut att inleda utredning efter ansökan om bostad	13
8. Sen utlämnande av allmän handling från två enheter	14
9. och 10. Rätten att anlita ombud, vilka krav kan vi ställa?	15
11. Hantering av en skrivelse med två överklagningar i olika ärenden och en begäran om utlämnande av allmän handling	17
12. Husrannsakan vid överrumplingsbesök strider <u>inte</u> mot grundlag eller Europakonventionens skydd för de mänskliga rättigheter, trots att det saknar lagstöd och åsidosätter principer som är grundläggande för socialtjänstens verksamhet	18
13. Rekvisitioner till mat för att styra vad pengarna skulle användas till?	21
14. Rutinmässigt begära in kontoutdrag för att se vad biståndet används till	22
15. Hembesök direkt i samband med besök på soc	18
16. Sekretessskydd för anmälare	24
17. Medräknat tidigare månads normöverskott: avslagsbeslut	25
18. Gränsdragning mellan rådgivning/information och beslut	26
19. Sekretess om orosanmälan gällande praktikants barn	27
20. Beviljat del av bokostnad, medför delvis avslag. Överlämnande av överklagan med yttrande	28
21. Krav på krav på praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet	29
22. Motivering av beslut som gick emot kammarrättsdom om tidigare månads beslut	30
23. Prövning av inkommen överklagan	32

Sök JO beslut | Sök på webbplatsen

Myndighet ✓

Sakfråga

Rättslig reglering

Sök

Demokratiskt bistånd

Inkludera arkiverade

Beslutsdatum

Från: Till:

Sök tips JO-beslut ?

5 totalt antal träffar

Myndighet

Sozialtjänsten i Lås

Sakfråga

ansökan	1 träffar
beslut	2 träffar
beslutsmeddelande, utvärdering av	1 träffar
utvärdering	4 träffar
dokumentation	1 träffar
hembesök	2 träffar
information	1 träffar
inbjudan	3 träffar
utredningsrapport/utredningsrapport	1 träffar

Rättslig reglering

Förvaltningslagen (1998:223)	1 träffar
§ 20	1 träffar
§ 41	1 träffar
Bodelningslagen (2003:1453) - Del	4 träffar
Huvud 1	1 träffar
§ 1	1 träffar
Huvud 11	2 träffar
§ 1	1 träffar
Huvud 4	1 träffar
§ 1	1 träffar

Sök resultat

Beslutsdatum 2012-12-17 .. Diarienummer: 2814-2011

Kritik mot Hässelby Vällingby stadsdelsförvaltning för hanteringen av ett hembesök inom ramen för en utredning om ekonomiskt bistånd samt förvaltningens generella rutiner vid sådana hembesök

[Läs mer](#)

Beslutsdatum 2012-12-12 .. Diarienummer: 1261-2011

Kritik mot Individ- och familjenämnden i Nybore kommun för handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd

[Läs mer](#)

Beslutsdatum 2012-11-08 .. Diarienummer: 1737-2011

Kritik mot Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning i Stockholms kommun; fråga om socialtjänstens agerande i samband med genomförandet av ett hembesök inom ramen för en utredning om rätt till ekonomiskt bistånd

[Läs mer](#)

Beslutsdatum 2012-09-10 .. Diarienummer: 2550-2011

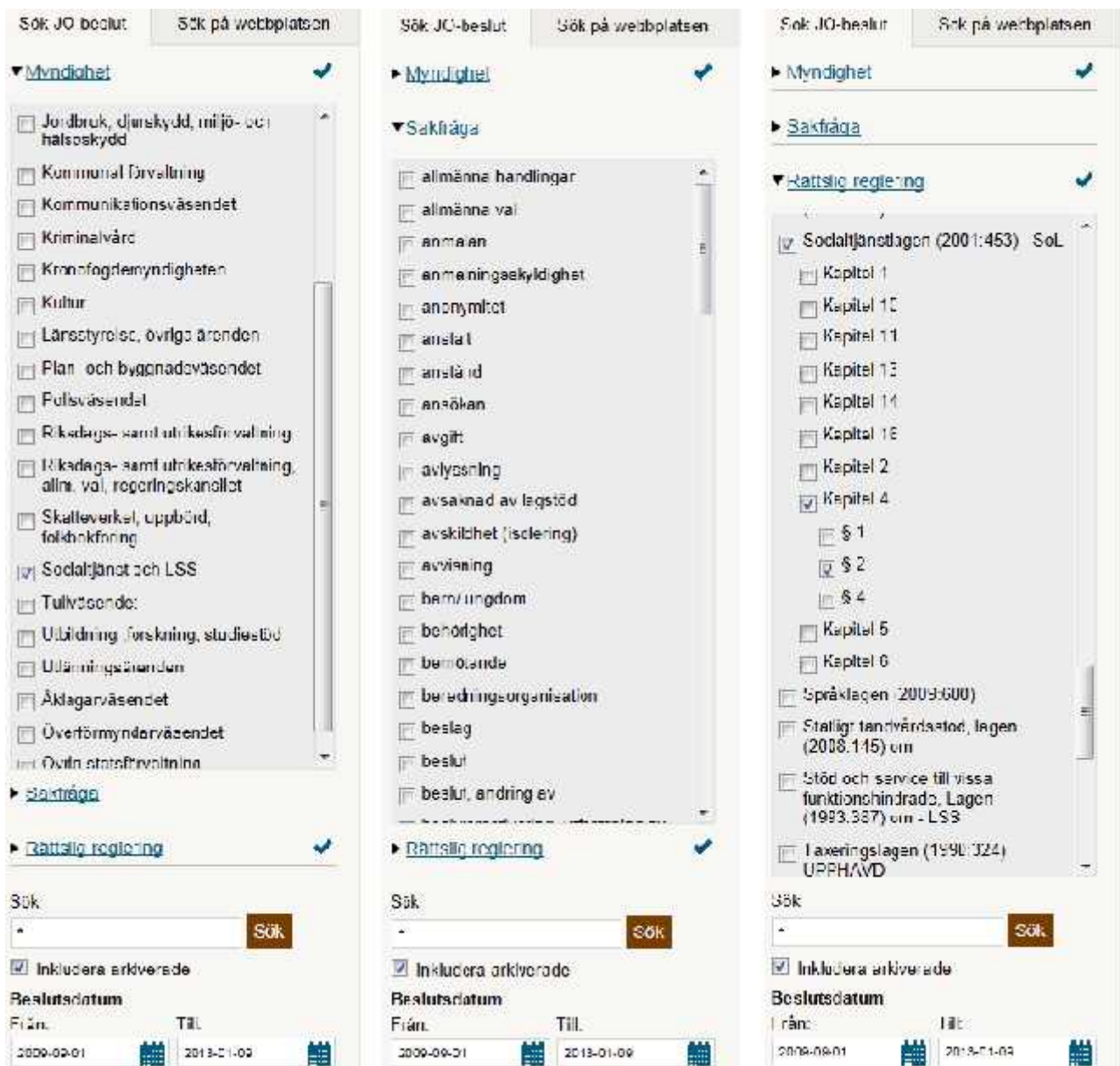
Kritik mot Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd i Stockholms kommun; för handläggningen av ett ärende om försörjningsstöd; fråga huruvida ett beslut om bistånd gick den enskilde emot

[Läs mer](#)

Beslutsdatum 2012-09-12 .. Diarienummer: 2301-2011

Kritik mot Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd i Stockholms kommun; för handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd

[Läs mer](#)

www.jo.se har under fliken "JO-beslut" en fantastisk fin sökfunktion där vi inte kan missa att hitta eventuella JO-beslut som intresserar oss! Så vitt jag förstår finns besluten från och med september 2009.

1. Kritik för att ha tagit med oväsentliga och känsliga uppgifter från tidigare utredning; även fråga om rättelse av uppgift i utredningen

Beslutsdatum: 2013-05-24 Diarienummer: 4907-2012

Beslutet i korthet: En kvinna och hennes sambo ansökte om ekonomiskt bistånd.

Socialsekreteraren som handlade deras ärende förde från tidigare utredningar in uppgifter av mycket känslig karaktär i den aktuella utredningen, bl.a. om att kvinnan i 12-årsåldern blivit utsatt för en våldtäkt. JO kritiserar socialsekreteraren för att uppgifterna redovisades i biståndsutredningen och för det sätt som detta gjordes på, bl.a. utan föregående diskussion med kvinnan.

I beslutet avhandlas även frågan om det varit möjligt för nämnden att på kvinnans begäran utplåna uppgiften, dvs. radera en "personuppgift" ur utredningen. Någon kritik uttalas inte i den delen.

- - -

Bedömning

- - -

Uppgifterna om våldtäkten och NN:s tidigare bruk av droger, som låg långt tillbaka i tiden, kan inte ha haft någon relevans för ställningstagandet till den aktuella biståndsansökan. Uppgifterna, som särskilt i fråga om en våldtäkt i unga år är av mycket känslig karaktär, borde därför inte ha redovisats i biståndsutredningen. Enligt min mening har socialsekreteraren brustit i omdöme när hon valde att ta med uppgifterna. Till detta kommer att det, som nämnden anfört, var fel att på sätt som här skett ta in material från tidigare utredningar i ett nytt ärende utan att detta diskuterades med NN.

- - -

Beslutet att på NN:s begäran ta bort uppgiften om våldtäkt ur utredningen

NN kontaktade förvaltningen och var kritisk till att uppgiften om våldtäkt tagits in i utredningen. Förvaltningen ändrade då utredningen och tog bort uppgiften.

Den färdigställda utredningen utgjorde en allmän handling. En sådan handling kan inte utan vidare ändras eller förstöras. Det som har tagits bort ur utredningen är en personuppgift som behandlats av nämnden i ärendet om bistånd. Frågan om en sådan uppgift kan tas bort beror på om myndigheten har behandlat den i enlighet med de bestämmelser som finns om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

I personuppgiftslagen (1998:204), PuL, finns bestämmelser som har till syfte att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks när personuppgifter behandlas. Om det i annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från PuL ska de bestämmelserna tillämpas i stället (2 § PuL). För socialtjänsten finns sådana avvikande bestämmelser i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. När det i dessa två författningar saknas avvikande bestämmelser tillämpas alltså reglerna i PuL.

Av 12 § första stycket 1 i nyss nämnda förordning följer att socialtjänsten får behandla personuppgifter vid handläggningen av ärenden om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453). När sådan behandling äger rum ska bl.a. de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter som följer av 9 § första stycket a–i PuL beaktas. De personuppgifter som behandlas ska således vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen (e) och fler personuppgifter ska inte behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (f).

Enligt 28 § PuL (jfr 9 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten) är den personuppgiftsansvarige, i detta fall nämnden (jfr 11 § förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten), skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med PuL.

Uppgiften att NN blivit utsatt för en våldtäkt har, som jag redan framhållit, saknat relevans för prövningen av den aktuella ansökan om ekonomiskt bistånd. I enlighet med detta ligger det nära till hands att anse att uppgiften inte behandlades i överensstämmelse med lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten när den redovisades i biståndsutredningen. Det finns därför inte skäl för mig att uttala någon kritik i anledning av att uppgiften på NN:s begäran utplånades, dvs. togs bort ur utredningen.

Uppgiften om våldtäkten togs bort efter att socialsekreteraren vänt sig till en enhetschef vid förvaltningen. I remissvaret anges inte tydligt vem som fattade beslut om rättelsen. Jag har inte funnit skäl att närmare undersöka om det var nämnden eller någon tjänsteman som med stöd av delegation fattade beslutet. Det kan dock finnas skäl för nämnden att för egen del undersöka saken.

- - -

(Laghänvisningen)

PERSONUPPGIFTSLAG

Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter

9 § Den personuppgiftsansvarige skall se till att

- a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt,
- b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed,
- c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,
- d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,
- e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.
- f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.
- g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,
- h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och i)
- i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I fråga om första stycket d gäller dock att en behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål inte skall anses som oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål under längre tid än som sagts i första stycket i. Personuppgifterna får dock i sådana fall inte bevaras under en längre tid än vad som behövs för dessa ändamål.

Personuppgifter som behandlas för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål får användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke eller det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen.

Rättelse

28 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. Den personuppgiftsansvarige skall också underrätta tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut om åtgärden, om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse. Någon sådan underrättelse behöver dock inte lämnas, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.)

2. Kritik för det sätt på vilket samtycke till utredningskontakter inhämtas i vissa biståndsärenden

Beslutsdatum: 2013-05-02 Diarienummer: 4815-2012

Beslutet i korthet: En blankett som används vid ansökan om försörjningsstöd inom Östermalms stadsdelsförvaltning innehåller ett generellt formulerat medgivande som ger socialtjänsten rätt att inhämta uppgifter om den enskilde biståndssökande från flera olika myndigheter och organisationer. Även om det uttryckligen anges på blanketten att socialtjänsten inhämtar uppgifterna vid behov måste man utgå från att den enskilde, genom sin underskrift, lämnar ett medgivande som i många fall går betydligt längre än vad förvaltningen behöver för att kunna utreda ansökan.

JO finner det olämpligt att låta den enskilde underteckna en handling som ger handläggaren rätt att efter egen bedömning fritt ta ett antal utredningskontakter. Vilka utredningsåtgärder som socialnämnden behöver ta och hur uppgifterna ska inhämtas bör i stället bestämmas i samråd mellan handläggaren och sökanden.

- - -

Bedömning

I 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (201:453), SoL, anges de övergripande målen och de grundläggande värderingarna för samhällets socialtjänst. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Insatserna ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde. De uppgifter som socialnämnden behöver för att kunna behandla en ansökan om bistånd ska därför i första hand inhämtas från den enskilde själv. Socialnämnden ska som regel inhämta den enskildes medgivande innan nämnden kontaktar någon utomstående för att utreda rätten till bistånd. Om nämnden anser att det är nödvändigt att inhämta uppgifter från annat håll än från den enskilde eller kontrollera uppgifter som den enskilde har lämnat bör denne informeras om vad nämnden vill göra. Om den biståndssökande inte vill att socialtjänsten ska kontrollera vissa uppgifter, kan han eller hon välja att inte fullfölja sin ansökan eller att få den avgjord på de uppgifter som finns.

Den ansökningsblankett som används inom Östermalms stadsdelsförvaltning förefaller, utifrån den beskrivning som lämnats, innehålla ett generellt formulerat medgivande som ger socialtjänsten rätt att inhämta uppgifter om den enskilde biståndssökande från flera olika myndigheter och organisationer. Även om det uttryckligen anges på blanketten att socialtjänsten inhämtar uppgifterna vid behov måste man utgå från att den enskilde, genom sin underskrift, lämnar ett medgivande som i många fall går betydligt längre än vad förvaltningen behöver för att kunna utreda ansökan. Jag finner det olämpligt att låta den enskilde underteckna en handling som ger handläggaren rätt att efter egen bedömning fritt ta ett antal utredningskontakter.

Vilka utredningsåtgärder som socialnämnden behöver ta och hur uppgifterna ska inhämtas bör bestämmas i samråd mellan handläggaren och sökanden. Ett annat handlingssätt får anses strida mot grunderna för SoL och de principer som gäller för socialtjänstens verksamhet. Med hänsyn till vad som nu anförts finns det enligt min mening anledning för socialnämnden att se över blankettens utformning och användning.

3. Kritik för att ansökan prövats mot riktlinjer som inte varit förenliga med gällande rätt

Beslutsdatum: 2013-04-12 Diarienummer: 4297-2011

Beslutet i korthet: I ett ärende rörande försörjningsstöd prövades den biståndssökandes ansökan mot interna riktlinjer som fastställts av socialnämnden. I beslutet uttalas att det torde finnas ett utrymme att besluta om preciseringar och utfyllnader beträffande socialtjänstlagens tillämpning inom en kommun. Sådana beslut ska dock stå i god överensstämmelse med lagens innehåll, Socialstyrelsens föreskrifter och rättspraxis.

Socialnämnden kritiseras för att klagandens ansökan prövats mot riktlinjer som inte varit förenliga med gällande rätt.

- - -

Bedömning

- - -

I detta fall har H.S. fått avslag på sin ansökan om försörjningsstöd avseende hyra som inneboende. Av remissvaret framgår att nämnden därvid tillämpat en riktlinje som anger att personer som är inneboende beviljas hyresdel endast i de fall kontraktssinnehavaren tvingats byta till större lägenhet/fått högre boendekostnad med anledning av detta. Enligt remissvaret har det även gjorts en individuell prövning av H.S:s ärende men nämnden har anfört att det borde ha gjorts mer för att därigenom möjliggöra en fullständig individuell prövning. H.S. har haft möjlighet att överklaga biståndsbeslutet. Jag finner därför inte skäl att uttala mig om beslutet som sådant. När det gäller den generella riktlinje som nämnden har tillämpat vill jag dock framhålla följande.

Till följd av SoL:s karaktär av målinriktad ramlag torde en socialnämnd kunna göra vissa preciseringar och utfyllnader beträffande lagens tillämpning inom kommunen. Nämnden är dock underkastad vissa begränsningar i sin rätt att ge direktiv av detta slag. **Nämnden kan således besluta endast i frågor som inte regleras i socialtjänstlagen eller annan författning. Sådana beslut ska naturligtvis stå i god överensstämmelse med lagens innehåll, Socialstyrelsens föreskrifter och rättspraxis.** Av socialtjänstlagen med dess förarbeten, kompletterade av Socialstyrelsens allmänna råd, måste anses framgå att det för boendekostnader ska göras en rent individuell prövning av varje ärende för sig, varvid utgångspunkten ska vara att den faktiska bostadskostnaden normalt ska täckas. De riktlinjer som H.S.:s ärende prövades mot har mot den bakgrunden inte varit förenliga med gällande rätt.

4. Kritik för att nämnden i ett ärende ombistånd inte godtog en s.k. generell fullmakt

Beslutsdatum: 2013-01-23 Diarienummer: 2694-2012

Beslutet i korthet: Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd i Stockholms kommun godtog i ett ärende om bistånd inte en s.k. generell fullmakt. Stadsdelsnämnden kritiseras för att inte ha godtagit fullmakten då det inte finns något krav i lag på att en fullmakt ska vara begränsad till viss tid eller till ett visst ärende

Anmälan

... kommun vägrat godkänna en fullmakt som hans bror utfärdat med hänvisning till att den var för generellt hållen och att den inte avsåg ett specifikt ärende eller en specifik tidsperiod.

Utredning

- - -

När fullmakten inkom till förvaltningen i augusti 2011 informerades H. om att den inte kunde godkännas därför att den inte uppfyllde stadens krav på fullmakter vad gällde tidsbegränsning, tydligt ändamål samt underskrift av fullmaktsgivare och fullmaktstagare.

I maj 2012 skickade bröderna in en ny fullmakt, som var underskriven, men inte tidsbegränsad och utan specificerat ändamål. Denna fullmakt ansågs vara för generellt skriven och borde tidsbegränsas, vilket handläggaren meddelade både T. och hans bror.

Bedömning

Av 9 § förvaltningslagen (1986:223) följer att den som ansöker om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) får anlita ombud eller biträde. Några närmare bestämmelser om fullmakt finns inte i förvaltningslagen eller socialtjänstlagen. Det ligger därför nära till hands att analogt tillämpa bestämmelserna om ombud i 49 § förvaltningsprocesslagen (1971:291). I denna del kan jag hänvisa till bl.a. Förvaltningslagsutredningens betänkande En ny förvaltningslag (SOU 2010:29) s. 319 ff. Förenklat uttryckt ska den som är ombud i ett ärende angående bistånd kunna styrka sin befogenhet genom en fullmakt. Av en skriftlig fullmakt ska framgå vem som är ombud. Om denne får sätta annan i sitt ställe ska detta anges. Något krav på att en fullmakt ska vara begränsad till ett visst ärende eller till viss tid finns inte. En myndighet kan därför inte utan vidare underkänna en sådan generell fullmakt.

Stadsdelsförvaltningen har således inte haft rätt att vägra hantera ansökan om bistånd med hänvisning till att den aktuella fullmakten var för generellt hållen och att den inte avsåg ett specifikt ändamål eller en specifik tidsperiod.

(Min kommentar: Observera att detta inte gäller när vi ber sökande om fullmakt för oss att exempelvis bryta sekretessen. För oss gäller det att värna om den enskildes integritet och att vi inte för vår lättjas skull försöker få sökande att avstå från det skydd den rätteligen har. Vi ska alltså ange både tid och vara konkreta med vad en fullmakt för oss ska innehålla. Se exempelvis JO:s beslut 2013-05-02, diarienumr 4815-2012 om att det inte är lämpligt att ha generella formuleringar där vi fritt får välja vilka kontakter vi tycker behövs för utredningen.)

5. Kritik för att vid presskonferens ha lämnat ut sekretesskyddad uppgift, saknade medgivande

Beslutsdatum: 2013-01-10 Diarienummer: 5352-2011

Socialtjänstens redovisning

Redan innan den aktuella presskonferensen hölls var familjens sociala situation känd bland journalister. Familjen hade tidigare berättat om sin situation i massmedia. Familjen var därigenom lätt att identifiera. Hos andra myndigheter fanns offentliga uppgifter om familjen. Sammantaget förelåg därför en risk att massmedia skulle spekulera kring barnens utsatthet, föräldrarnas förmåga att hantera livssituationen och den uppkomna sorgekrisen.

Inför presskonferensen konstaterades således att det med stor sannolikhet skulle komma en fråga om familjen var känd av socialtjänsten. Med anledning därav gjordes en sekretessprövning utifrån 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen och det resonemang som fördes var i huvudsak följande.

Enbart en direkt fråga om familjen förekommit hos socialtjänsten skulle besvaras. På en sådan fråga fanns endast två alternativa svar; "ingen kommentar" eller "ja". Det var uppenbart att en vägran att kommentera en direkt fråga om familjen förekommit hos socialtjänsten skulle bidra till spekulationer huruvida socialtjänsten på något sätt hade agerat eller om socialtjänsten planerade något ingripande.

Med hänsyn till barnperspektivet och vid en samlad bedömning av de uppgifter som redan fanns hos massmedia, gjordes bedömningen att familjen skulle åsamkas minst skada om man på en direkt fråga om familjen förekommit hos socialtjänsten svarade "ja".

Genom att sanningsenligt besvara frågan ville man göra tydligt att socialtjänsten i Ljungby hade kunskap om familjen och ett förtroende för familjen även om man öppnat en utredning efter inkommen anmälan. Avsikten var att minimera risken för spekulationer om familjens sociala utsatthet och huruvida man var känd av socialtjänsten i Ljungby eller inte.

Vid sekretessprövningen har socialnämnden lagt stor vikt vid barnperspektivet. I familjen fanns andra barn som vid massmediala spekulationer om huruvida något ingripande från socialtjänsten var aktuellt eller inte sannolikt skulle riskera att lida men.

Inför presskonferensen övervägdes möjligheten att inhämta familjens samtycke för att bekräfta att de hade haft kontakt med socialtjänsten. Emellertid gjordes bedömningen att det inte var möjligt att inhämta ett samtycke från familjen, detta med anledning av familjens situation vid den aktuella tidpunkten.

Bedömning

Inom socialtjänsten gäller sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretessen gäller mot enskilda och mot andra myndigheter. **Det är den enskildes subjektiva uppfattning som utgör utgångspunkt för bedömningen av om men föreligger eller inte.**

Den aktuella bestämmelsen innehåller ett s.k. **omvänt skaderekvisit, vilket i princip innebär att uppgifter om enskilds personliga förhållanden enbart kan lämnas ut med den enskildes samtycke eller med stöd av lag eller förordning som OSL hänvisar till.** Redan en uppgift om att en enskild är aktuell hos en kommuns socialtjänst är typiskt sett en uppgift som skyddas av sekretess, oavsett anledning till kontakten med socialtjänsten.

Inledningsvis kan konstateras att socialchefen tillhör den krets av personer som har tystnadsplikt på grund av bestämmelsen om sekretess inom socialtjänsten.

Av utredningen framgår att socialchefen under presskonferensen den 17 oktober 2011 på fråga från

media bekräftade att socialtjänsten hade kontakt med T:s familj sedan tidigare.

Nämnden har uppgett att berörda tjänstemän inför presskonferensen gjorde en menprövning utifrån sekretessbestämmelsen i 26 kap. 1 § OSL. Enligt remissvaret gjordes bedömningen att familjen skulle "åsamkas minst skada" om myndigheten på fråga om familjen förekommit hos socialtjänsten svarade jakande. Vid myndighetens ställningstagande tillmättes det betydelse att familjen tidigare berättat om sin sociala situation i massmedia. Såvitt framkommit hade dock uppgiften om att familjen haft kontakt med socialtjänsten inte förekommit i massmedia. Mot den bakgrunden kan det inte anses ha stått klart att den aktuella uppgiften kunde röjas utan att familjen eller någon familjen närstående skulle lida men. Socialchefen borde således inte utan vårdnadshavarnas samtycke ha uttalat sig på det sätt som hon gjorde. Hon kan inte undgå kritik för sitt agerande.

(Min kommentar: Jag tycker att det är märkligt att det omvända skaderekvisitet "i princip innebär att uppgifter om enskilds personliga förhållanden enbart kan lämnas ut med den enskildes samtycke eller med stöd av lag eller förordning som OSL hänvisar till". Lagtexten lyder "om det inte står klart att ...", det vill säga att det står inte "om den enskilde gett sitt medgivande", vilket enligt mitt förmenade ger utrymme för uppgiftslämnaren att ta ställning till om "det står klart att den enskilde inte lider men" och då få lämna ut uppgifterna. Utan att på minsta sätt ha kunskaper eller åsikter om detta specifika ärende så kan det inte i alla fall uteslutas att uppgiftslämnaren gör en korrekt bedömning och familjen instämmer i detta, dvs den som uppgiften gäller vill gärna att uppgifterna lämnas ut. Det kan till och med vara så att den enskilde tycker att den lider men av att socialtjänsten inte lämnar ut uppgifterna och att socialtjänsten förstår detta, men inte har möjlighet att kontakta den enskilde! Att det då skulle skulle strida mot OSL att lämna uppgifterna verkar väldigt konstigt. Naturligtvis tar uppgiftslämnaren en risk om den lämnar ut sekretessbelagda uppgifter om enskild utan att kolla med den enskilde - den kan ju göra en felbedömning och den enskilde lider men - och då har den brutit mot OSL och allvarligt skadat allmänhetens förtroende för socialtjänstens!)

6. Kritik för att vissa handlingar inte bifogades när överklagande av beslut om försörjningsstöd överlämnades till förvaltningsrätten

Beslutsdatum: 2013-01-03 Diarienummer: 5531-2011

Nämndens yttrande

JO har begärt ett förtydligande kring frågan om en kopia av sjukintyg skickades till förvaltningsrätten i samband med överklaganden av nämndens beslut den 12 augusti 2010 och den 14 september 2010. Kopia av sjukintyget har inte skickats som bilaga till förvaltningsrätten då det första beslutet (20 I 0-08- I 2) grundar sig i att O. var registrerad som suppleant i två stycken aktiebolag och att bistånd inte utgår till egna företagare. Det andra beslutet (2010-09-14) grundade sig i att Eric O:s ekonomi inte kunde utredas som ensamstående. Till förvaltningsrätten har det relevanta beslutsunderlaget d.v.s. överklagan, besluten, ansökan och journalanteckningar skickats, enligt uppgift i O:s akt.

Bedömning

Hur beslut om bl.a. försörjningsstöd överklagas regleras i förvaltningslagen (1986:223), FL. Av 23 § FL framgår att ett beslut överklagas skriftligt. Den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet prövar, enligt 24 §, om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent ska myndigheten som huvudregel avvisa den. Om skrivelsen inte avvisas enligt 24 §, ska den myndighet som har meddelat beslutet överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (25 §).

Av utredningen framgår att O. haft en pågående kontakt med arbetsmarknadskontoret och ansökt om försörjningsstöd. De beslut om försörjningsstöd som nu är aktuella fattades den 12 augusti respektive den 14 september 2010. Den 9 augusti 2010 inkom ett sjukintyg till handläggaren i O:s ärende. När O. överklagade besluten valde förvaltningen att inte skicka med detta sjukintyg till förvaltningsrätten. Myndigheten har motiverat detta med att besluten fattats på andra grunder. Till förvaltningsrätten skickades endast "det relevanta beslutsunderlaget".

Lagtextens formulering " ... och övriga handlingar i ärendet ... " ger enligt min mening inte utrymme för tolkningen att den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet kan välja att endast överlämna ett urval av de handlingar som finns i ärendet till överprövande myndighet. Det omnämnda sjukintyget inkom till förvaltningen, och tillfördes därmed ärendet, innan besluten fattades. Arbetsmarknadskontoret borde därför ha bifogat även sjukintyget när överklagandena överlämnades till förvaltningsrätten.

(Min kommentar: Jag utgår ifrån att i detta fall betraktas "i ärendet" det som hände/ använts i ärendet mellan aktuell ansökan och överklagan. I många fall avslutas inte ärendet när man tror att det kan bli aktuellt med ansökan nästkommande månad, dvs ett ekonomiskt ärende kan vara i flera år om sökanden hela tiden är berättigad till ekonomiskt bistånd och det skulle vara något svårarbetat, inte minst för förvaltningsrätten, om " ... övriga handlingar i ärendet ... " skulle omfatta alla handlingar i ärendet.)

7. Kritik för sent beslut om att inleda utredning av ansökan om bostad

Beslutsdatum: 2013-01-03 Diarienummer: 6109-2011

Anmälan

D.N. framförde i en anmälan, som kom in till JO den 28 november 2011, kritik mot socialtjänsten i Surahammars kommun för handläggningen av ett ärende om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001 :453), SoL. Han anförde bl.a. att han inte fått utlovad hjälp med boende och att han ännu inte fått något beslut rörande den ansökan han skickat in i maj 2011.

Utredning

Socialnämnden i Surahammars kommun anmodades att inkomma med utredning och yttrande över vad som framförts i D.N:s anmälan.

Sedan nämnden yttrat sig begärde JO en kompletterande utredning och yttrande över följande frågeställningar.

Av den utskrift av klientärende som har bifogats remissvaret kan utläsas att ansökan om boende vuxna inkom den 10 mars 2011 och att beslut att inleda utredning fattades den 16 november 2011. Hur handlades ärendet under tiden från det att ansökan inkom till dess att utredning inleddes?

I anmälan till JO uppger D.N. att han var på ett möte hos socialtjänsten den 5 maj 2011 och att han i nära anslutning till detta skickade in en ansökan om bl.a. försörjningsstöd. Hur handlades denna ansökan?

I kompletterande remissvar anförde nämnden bl.a. följande.

Ansvarig handläggare och samordnare har avböjt att yttra sig i ärendet. Det framkommer ingen dokumentation i ärendet annat än att det finns vetskap om att D.N. har haft kontakt med ansvarig missbrukshandläggare. Vilka tidpunkter har dock inte framkommit. Ansvarig handläggare uppmanades att upprätta utredning när detta kom till ansvarig chefs kännedom. D.N. har inte varit på besök hos någon ekonomihandläggare den 10/3 eller den 5/5-11. D.N. har under perioden varit inneboende hos en annan hyresgäst på missbruksboendet fram till dess att han fick en egen bostad med provkontrakt i november 2011.

Bedömning

Av utredningen framgår inte annat än att det dröjde drygt åtta månader från det att D.N. ansökte om boende vuxna till dess att beslut om att inleda utredning fattades. Detta är givetvis inte godtagbart. Enligt det kompletterande remissvaret har det förekommit vissa kontakter mellan D.N. och en handläggare men på grund av den bristfälliga dokumentationen i ärendet är det inte möjligt att utläsa hur ärendet har handlagts. Ytterligare utredningsåtgärder bedöms inte kunna ge klarhet i frågan, men jag noterar att D.N. till slut kom att beviljas det sökta biståndet. Jag anser mig därför kunna lämna saken.

Det finns skäl att i sammanhanget erinra om att handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödsatser, vård och behandling ska dokumenteras (11 kap. 5 § första stycket SoL). Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Ärendet avslutas med den kritik som innefattas i det ovan anförda.

(Min kommentar: Jag tycker att det vanliga svaret från granskade myndigheter brukar vara ett beklagande över det inträffade och en förklaring att förvaltningen/nämnden minsann ska satsa på att informera om att så här ska det fortsättningsvis inte göras, eventuellt med en beskrivning av förvaltningens policy, målprogram, styrdokument eller annan klämmeck pappersprodukt. Å JO konstaterar att det stämmer att så ska det inte göras och säger att förvaltningen/nämnden därmed har fått den kritik de förtjänar och så är det klart med det. Men i det här beslutet avböjer handläggare att yttra sig, det finns inte dokumenterat hur ansökan hanterats och av det som tagits med i JO-beslutet framkommer det på intet sätt att någon informationssatsning eller ändrade rutiner kommer att sättas in för att motverka att situationen upprepar sig. JO konstaterar att det givetvis inte är godtagbart att det tog åtta månader från ansökan till beslut att inleda utredning, att det i lagen står det att handläggning ska dokumenteras. Ässå avslutas ärendet. Det kanske inte är så nödvändigt att lägga ner tid på att förklara vilka insatser som kommer att vidtas.)

8. Begäran om utlämnande av journalanteckningar från olika enheter

Beslutsdatum: 2012-12-20 Diarienummer: 5769-2011

Bedömning

Enligt 2 kap.12 § TF ska en allmän handling som får lämnas ut på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen. Av 2 kap. 13 § TF framgår att den som önskar ta del av allmän handling även har rätt att mot fastställd avgift få en avskrift eller en kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En begäran om att få en avskrift eller en kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt.

JO har i ett flertal beslut uttalat att besked i en utlämnandefråga normalt bör lämnas samma dag som begäran gjorts. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om en sådan fördröjning är nödvändig för att myndigheten ska kunna ta ställning till om den efterfrågade handlingen är allmän och offentlig. Härtill kommer att ett visst dröjsmål är ofrånkomligt om framställningen avser eller fordrar genomgång av ett omfattande material.

Av 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, framgår att inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

I 6 kap. 3 § OSL, stadgas att för det fall en begäran om att få ta del av allmänna handlingar helt eller delvis inte kan tillmötesgå ska den som gjort framställningen underrättas om detta. Den enskilde ska då också informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas. Rätten att få ett sådant formellt beslut tillkommer den enskilde oavsett vad som är grunden för att avslå begäran.

Myndighetens avslagsbeslut får enligt 2 kap. 15 § första stycket TF och 6 kap. 7 och 8 §§ OSL överklagas hos kammarrätt. Av 20 och 21 §§ förvaltningslagen (1986:223) följer att ett beslut ska vara motiverat och försett med anvisning om hur det kan överklagas.

Den 10 oktober 2011 mottog socialförvaltningen B. H:s framställning om att få ut handlingar avseende J.L. och hans son A. Begäran träffade handlingar som fanns på två olika enheter vid förvaltningen, Biståndsenheten och Familjeenheten.

Av utredningen framgår att det tog tio dagar från det att framställningen inkom till dess att handlingarna lämnades ut från biståndsenheten. Den tiden framstår som för lång. Det som kommit fram om anledningen till handläggningstiden ändrar inte den bedömningen.

Vad gäller handläggningen av begäran såvitt den gällde handlingar som fanns på Familjeenheten har följande framkommit. Den 20 oktober 2011 fick B. H.s, via Biståndsenheten, besked om att det krävdes fullmakt även från modern för att handlingarna skulle lämnas ut. Han hänvisades att själv ta kontakt med Familjeenheten. I skrivelser till Familjeenheten den 28 oktober och den 7 november 2011 begärde B. H. att de aktuella handlingarna skulle lämnas ut, alternativt att ett skriftligt beslut skulle meddelas. Den 16 november 2011 lämnades handlingarna ut. Uppgifter som A:s mor hade lämnat till förvaltningen hade dock maskerats i handlingarna.

I remissvaret anförs att det inte kan anses vara en tillfredsställande ordning att en enskild hänvisas att själv kontakta olika delar av myndigheten för att få ut handlingar. Jag delar den uppfattningen (jfr RÅ 2007 ref. 68). Vidare kan det konstateras att Björn Henriques inledningsvis borde ha fått information om möjligheten att hänskjuta utlämnandefrågan till myndighetens prövning för att få till stånd ett överklagbart beslut såvitt gällde handlingarna på Familjeenheten. Det är också oacceptabelt att Familjeenheten lämnade ut handlingarna först den 16 november 2011, mer än fem veckor efter det att framställningen gjorts. Eftersom vissa uppgifter i handlingarna var maskerade borde myndigheten dessutom ha meddelat ett formellt beslut med överklagandehänvisning.

Handläggningen förtjänar således kritik i flera avseenden

9. Felaktig hantering av en fråga om anlitan­de av ombud

Beslutsdatum: 2012-12-19 Diarienummer: 6448-2011

Beslutet i korthet: Vid ett möte i anledning av en orosanmälan rörande barn begränsade förvaltningens företrädare informationen till en av barnets vårdnadshavare och dennes ombud till sådana uppgifter som inte omfattades av sekretess hos socialtjänsten.

I beslutet konstaterar JO att tjänstemannen haft fel utgångspunkt vid sitt ställningstagande. Det finns i princip inte något utrymme för att ställa krav på att en person har särskilda juridiska kunskaper för att han eller hon ska få vara ombud i ett ärende. Som huvudregel gäller vidare att ombudets rätt att ta del av uppgifter i ett ärende - även sådana uppgifter som omfattas av sekretess - följer den rätt som huvudmannen har.

Vid mötet tillät soc inte att den ena vårdnadshavarens ombud företrädde honom och angav som skäl för det att den andre vårdnadshavaren inte hade något ombud.

Bedömning

Den som för talan i ett ärende får, enligt 9 § första stycket förvaltningslagen (1986:223), FL, anlita ombud eller biträde. Med ombud avses någon som har muntlig eller skriftlig fullmakt från parten att föra hans eller hennes talan. Som huvudregel gäller att ett ombuds rätt att ta del av uppgifter i ett ärende - även sådana uppgifter som omfattas av sekretess - följer den rätt som huvudmannen har.

Om ett ombud visar oskicklighet eller oförstånd eller på annat sätt är olämplig kan myndigheten enligt 9 § andra stycket FL avvisa honom eller henne som ombud. Ett sådant beslut kan överklagas.

FL innehåller inte några principiella begränsningar hänförliga till ett ombuds kvalifikationer, exempelvis att ombudet måste ha juridisk utbildning. En part har i princip rätt att fritt välja vem som ska vara hans eller hennes ombud. Det är således fullt möjligt att som ombud anlita en bekant eller nära släkting (se t.ex. JO:s ämbetsberättelse 1992/93 s. 417).

Det står klart att det var L-O.L:s avsikt att N. skulle företrädra honom som ombud vid mötet den 25 november 2011. Berörd tjänsteman vid förvaltningen synes också vid tillfället ha uppfattat saken på det sättet. Av nämndens yttrande framgår att N. visserligen tilläts vara med vid mötet, men att informationen till honom och L-O.L. begränsades. Detta med hänvisning till att N. inte var en "juridisk företrädare" och därför inte bedömdes ha rätt att ta del av uppgifter som hos socialtjänsten omfattas av sekretess.

Det aktuella ärendet var av sådant slag att det vid mötet kunde tänkas förekomma känsliga uppgifter som omfattas av sekretess hos socialtjänsten. Som framgått är det emellertid inte möjligt att, som nämnden hävdar, ställa krav på att en person har särskilda juridiska kunskaper för att han eller hon ska få vara ombud i ett sådant ärende. Förvaltningens företrädare utgick således från fel utgångspunkt när hon begränsade N:s roll vid mötet och den information som kunde lämnas till L-O.L.

Ärendet avslutas med den kritik som innefattas i det ovan anförda.

10. Felaktig hantering av en fråga om anlitan­de av ombud

Beslutsdatum: 2012-12-19 Diarienummer: 2802-2012

Beslutet i korthet: Under utredningen av en orosanmälan rörande barn vägrade förvaltningen ett ombud för en av vårdnadshavarna insyn i uppgifter som hos socialtjänsten omfattades av sekretess.

I beslutet konstaterar JO att ett ombuds rätt till insyn i ett ärende inte är beroende av den andre vårdnadshavarens uppfattning i frågan eller av att ombudet har juridiska kunskaper. Huvudregeln är att ombudets rätt att ta del av uppgifter i ett ärende - även sådana uppgifter som omfattas av sekretess - följer den rätt som huvudmannen har. Förvaltningen har därför hanterat ombudsfrågan från fel utgångspunkt.

Utredning

Socialsekreterare kontaktar Socialstyrelsen i Stockholm, som uppger att ombudet endast kan närvara om hon som vårdnadshavare själv medverkar.

(Min kommentar: Enligt förvaltningslagen 9 § ska den som har ombud dock medverka personligen, om myndigheten begär det.)

Bedömning

Av utredningen framgår att U.K. avsåg att låta S.A. företräda henne som ombud under socialtjänstens utredning rörande dottern O. Förvaltningen uppfattade också saken på det sättet. O:s andra vårdnadshavare, P., lämnade på fråga från förvaltningen inte sitt samtycke till att S.A. **deltog vid möten under utredningen.**

Vad som har kommit fram visar **inte att förvaltningen i formell mening vägrat S.A. att vara ombud för U.K. i ärendet. Det har således inte varit aktuellt med något beslut om att avvisa S.A.** Däremot framgår att förvaltningen med **hänvisning till P:s inställning till S.A:s medverkan och till att S.A. inte var ett "juridiskt ombud" ansåg sig ha skäl att vägra S.A. insyn** i sekretessbelagda uppgifter rörande O. Utredningsförfarandet lades upp i enlighet med den bedömningen.

Som framgår ovan har S.A. i sin roll som U.K:s ombud haft rätt till insyn i sådana uppgifter som U.K. för egen del kunnat ta del av. I situationer som den nu aktuella finns det inte något utrymme för att ge den andre vårdnadshavaren inflytande över frågan om ett ombuds rätt till insyn. Vilka juridiska kunskaper ett ombud har saknar i sig betydelse. Mot denna bakgrund kan jag konstatera att förvaltningen hanterat frågan om S.A:s roll som ombud från fel utgångspunkt.

11. Hantering av en skrivelse med två överklagningar i olika ärenden och en begäran om utlämnande av allmän handling

Beslutsdatum: 2012-12-18 Diarienummer: 4434-2012

Nämndens redogörelse av handläggningen

En handling gällande överklagande av beslut avseende ansökan ekonomiskt bistånd i tandvårdsärende inkom till Socialnämndens kansli 2012-07-24 från I.P. i egenskap av behandlande tandläkare. Rubriken i handlingen var "Överklagande av beslut från Karlskrona Socialnämnd". Handlingen avsåg två personer i två skilda ärenden. Personerna det gäller ingår i två separata hushåll och har inget med varandra att göra.

Då fullmakter saknades i ärendena skickades handlingen i retur till IP. Med förklaringen att behörighet att överklaga saknades.

Bedömning

I 24 och 25 §§ förvaltningslagen (1986:223) finns grundläggande bestämmelser om myndigheters hantering av överklaganden. Enligt dessa ska beslutsmyndigheten pröva om en skrivelse med överklagande har kommit in i rätt tid och, om detta är fallet, överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet eller domstol som ska pröva överklagandet. Om överklagandet har kommit in för sent ska myndigheten avvisa det, vilket sker genom ett skriftligt beslut som i sin tur kan överklagas.

Regleringen innebär att myndigheten inte ska ta befattning med frågor om avvisande av ett överklagande på grund av bristande behörighet hos klaganden. Sådana frågor ska prövas av överinstansen, vilket i det här fallet innebär förvaltningsrätten.

Av det anförda följer att det inte har funnits något utrymme för förvaltningen att på sätt som skett återsända de överklaganden som IP. gav in till förvaltningen. Om förvaltningen avsåg att avvisa IP:s överklaganden skulle detta för övrigt ha skett genom formella, överklagbara beslut. Det är förvånande att förvaltningen hanterade överklagandena på sätt som kom att ske, särskilt som förvaltningens ställningstagande i frågan föregicks av interna överväganden. Den felaktiga handläggningen medförde att det dröjde till den 27 augusti, dvs. mer än en månad, innan överklagandena hanterades på ett korrekt sätt.

Handläggningen av I.P:s begäran om att få ut allmänna handlingar

12 kap. tryckfrihetsförordningen, TF, finns grundläggande bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet. I kapitlet regleras även primärt frågan om utlämnande av allmänna handlingar.

Enligt 2 kap. 12 § TF ska en allmän handling som får lämnas ut på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av handlingen. Av 2 kap. 13 § TF framgår att den som önskar ta del av en allmän handling även har rätt att mot fastställd avgift få en avskrift eller en kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En begäran om att få en avskrift eller en kopia av en allmän handling ska behandlas skyndsamt.

Det dröjde till den 27 augusti 2012 innan myndigheten tog ställning till IP:s begäran och lämnade ut de efterfrågade handlingarna (*Mitt förtydligande: nämndens avtal med förtroendetandläkaren*). Denna handläggningstid står i uppenbar strid med det i tryckfrihetsförordningen grundlagsfästa skyndsamhetskravet. Nämnden har förklarat dröjsmålet med att begäran inte uppmärksammades när handlingen kom in. Utredningen ger inte stöd för att det inträffade varit något annat än ett enstaka förbiseende. Mot den bakgrunden anser jag mig kunna lämna saken.

12. Husrannsakan vid överrumplingsbesök strider inte mot grundlag eller Europakonventionens skydd för de mänskliga rättigheter, trots att det saknar lagstöd och åsidosätter principer som är grundläggande för socialtjänstens verksamhet

Beslutsdatum: 2012-12-17 Diarienummer: 2914-2011

Beslutet i korthet: För att socialtjänsten ska kunna genomföra hembesök inom ramen för en utredning om rätt till ekonomiskt bistånd krävs att den enskilde samtycker till hembesöket. Frivilligheten måste vara reell och socialtjänsten bör diskutera saken med den enskilde så att denne får möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill acceptera det intrång i hans eller hennes integritet som ett hembesök otvivelaktigt utgör. Utrymmet för att göra s.k. oanmälda hembesök är mycket begränsat och bör kunna godtas endast i undantagsfall, t.ex. om socialtjänsten befarar att det föreligger en nödsituation.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning kritiserar för att ha gjort ett oanmält hembesök hos en biståndssökande utan att det förelegat en nödsituation. Förvaltningen kritiserar även för sina rutiner för hembesök, vilka inte anses stå i överensstämmelse med de principer som gäller för hur socialtjänsten ska arbeta.

Bedömning

Av JO:s uttalanden i nämnda beslut framgår bl.a. följande. Socialnämnden - dess förvaltning och tjänstemän - kan i vissa ärenden ha ett befogat intresse av att få göra besök i en biståndssökandes bostad för att kunna bilda sig en uppfattning om vilka hjälpbehov som föreligger och i vad mån den enskilde har rätt till bistånd från socialnämnden. Det kan t.ex. vara svårt för beslutsfattaren att avgöra om den biståndssökande verkligen bor på en uppgiven adress eller om han eller hon är sammanboende med annan. Den enskilde kan också sakna möjlighet att ta fram egentlig bevisning, som stöder de uppgifter han eller hon lämnat om sina förhållanden och sitt stödbehov. Ett verksamt sätt att få klarhet i fråga om de faktiska förhållandena kan uppenbarligen vara att tjänstemän vid socialnämndens förvaltning gör iakttagelser i samband med ett hembesök. Hembesök är dock ett utredningsmedel som inte får tillgripas utan vidare och som måste hanteras med stor försiktighet. Det kan aldrig bli fråga om att socialnämnden mot den enskildes vilja bereder sig tillträde till dennes bostad. Ett sådant intrång kan nämligen strida mot regeringsformens och Europakonventionens bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter. Ett hembesök får således inte vara påtvingat utan måste äga rum med den enskildes samtycke. Det bör understrykas att frivilligheten måste vara reell. Grundlagsskyddet får inte kringgås genom att myndigheten genom ett hotfullt uppträdande eller genom antydningar om att den enskilde är tvungen att öppna sitt hem för ett besök förmår vederbörande att hörsamma en sådan begäran.

När det gäller s.k. oanmälda hembesök uttalade jag i beslut den 21 juni 2011 (JO:s ämbetsberättelse 2011/12 s. 392) bl.a. följande. Principerna om självbestämmanderätt och integritet är grundläggande för socialtjänstens verksamhet. Utrymmet för att inom ramen för ett ärende som rör rätt till ekonomiskt bistånd göra oanmälda hembesök torde således vara mycket begränsat och bör kunna godtas endast i undantagsfall, t.ex. om socialtjänsten befarar att det föreligger en nödsituation. I andra fall ska socialtjänsten, om den anser att det är nödvändigt att göra ett hembesök, diskutera saken med den enskilde så att denne får möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill acceptera det intrång i hans eller hennes integritet som ett hembesök otvivelaktigt utgör.

I beslut den 8 november 2012, dnr 2737-2012, påpekade jag återigen vikten av att den enskilde ges verklig möjlighet att ta ställning till frågan om hembesök

Såvitt utredningen ger vid handen blev handläggarna vid det nu aktuella hembesöket insläppta i bostaden och det har således inte varit fråga om ett intrång i bostaden i strid mot regeringsformens eller europakonventionens regler om skydd mot husrannsakan eller skyddet för den enskildes hem.

(Min kommentar: JO skriver 2008-12-15, diarienummer 2383-2007, 148-2008 att med

husrannsakan förstås varje av myndighet företagen undersökning av hus, rum eller slutet förvaringsställe oavsett syftet med undersökningen (prop. 1975/76:209 s. 147). En begränsning av det skyddet får ske endast genom lag och endast för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 12 § regeringsformen). I detta sammanhang erinrar JO om artikel 8 i den europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) om att var och en har rätt till respekt för bl.a. sitt hem. Någon författningsbestämmelse som begränsar detta skydd finns inte såvitt gäller det aktuella ärendet.

Jag tycker att det är värt att notera att det i rättegångsbalken 28 kap 1 § står att **"För husrannsakan hos den misstänkte får inte i något fall åberopas hans eller hennes samtycke, om inte den misstänkte själv har begärt att åtgärden ska vidtas."** Men så vitt jag förstår anser inte JO att detta gäller för socialbidragstagare - eller ens för de som sökt socialbidrag. JO anser att överrumplingsbesök hemma hos de som söker socialbidrag, exv för att se vem som öppnar dörren, inte bryter mot Europakonventionen skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. De av förvaltningen nedskrivna rutinerna med bland annat Kontrollera vilka kläder som finns i garderober och byråer; badrumsskåpet (finns rakartiklar hos en kvinna, smink hos en man, hur många tandborstar) anser JO alltså inte strider mot Europakonventionen även om det helt saknar lagstöd - till och med strider mot SoL. Har en socialbidragstagare råd att säga nej vid ett överrumplingsbesök om de vet att de uppenbarligen riskerar att bli utan pengar om de inte släpper in "socialarbetarna"? Kan det kanske finnas en liten risk att de mot sin vilja släpper in "socialarbetarna" för de tror sig veta att annars blir de utan pengar (vilket i vissa fall kan vara en mycket berättigad farhåga)? Och enligt JO kan sökande inte hävda att de är skyddade av grundlagen eller Europakonventionen om socialtjänsten har ett "befogat intresse" av att göra iakttagelser i den enskildes hem, vilket får väl antas vara att sökandes uppgifter ifrågasätts och husrannsakan därför är befogad? Men kontrollerna av garderober och badrumsskåp "måste hanteras med stor försiktighet" ...!?!

Men som jag ser det omfattas även de som sökt socialbidrag av rätten till privatlivets helgd och det torde vara lagstiftarna, dvs riksdagen, som ska uppmärksammas på att det idag saknas lagrum för att socialtjänsten får göra husrannsakan. Om lagstiftarna anser att det faller under socialtjänstens uppgifter ska detta lagstiftas och Socialstyrelsen få i uppdrag att utarbeta föreskrifter och allmänna råd hur detta ska skötas på ett korrekt sätt. Om det finns anledning att tro att sökanden lämnat felaktiga uppgifter, att det är misstänkt bidragsbrott, ska detta idag, enligt bidragsbrottslagens 6 §, anmälas till polisen. De ska utreda mistankarna och besluta om misstankarna och brottet är av den art att husrannsakan ska göras - av de som har laglig rätt att göra den.

Jag har inte heller sett JO:s åsikt om hur överrumplingsbesök är förenliga med Offentlighets- och sekretesslagen.)

Det är ostridigt att hembesöket hos A.A. var oanmält. Av utredningen i ärendet framgår att hembesöket gjordes i syfte att utreda hur många personer som bodde i bostaden. Det har med andra ord uppenbarligen inte varit fråga om en nödsituation. Socialtjänsten borde därför i förväg ha tagit upp med A.A. önskemålet om att få göra ett besök i bostaden. Genom att inte göra detta utan att oanmält komma till A.A:s bostad tidigt en morgon har socialtjänsten åsidosatt principer som är grundläggande för socialtjänstens verksamhet. Detta är inte acceptabelt. Av utredningen framgår även att förvaltningen regelmässigt under en dag per månad genomför en "hembesöksrunda" i ärenden rörande ekonomiskt bistånd. Ett sådant hembesök kan, enligt den "Rutin för hembesöksrunda" som bifogats remissvaret, vara "helt spontant", då utredarna ringer på dörren utan föranmälan. Det kan också vara "halvspontant", då utredarna ringer strax innan, t.ex. nere i porten, och berättar att de är på väg. Mot bakgrund av det nyss sagda om oanmälda hembesök är denna rutin inte godtagbar.

Av dokumentet "Rutin för hembesöksrunda", som jag berört ovan, framgår att handläggarna bör utföra ett flertal kontroller under hembesöket, bl.a. av garderober, kylskåp och badrumsskåp. Dokumentet tycks vara framtaget för denna särskilda "hembesöksrunda" och det framgår inte av

utredningen om rutinerna även används vid hembesök som är föranmälda. Oavsett hur det förhåller sig med den saken kan jag konstatera att flera av de i dokumentet angivna kontrollåtgärderna i hög grad utgör ett intrång i den enskildes integritet. Enligt min mening måste socialförvaltningen, även om den enskilde erbjuder sig att visa sin bostad, iaktta stor försiktighet innan en undersökning av t.ex. badrumsskåp eller kylskåp görs. Jag anser att den rutin som förvaltningen har inte står i överensstämmelse med de principer som gäller för hur socialtjänsten ska arbeta.

Förvaltningsrätten i Stockholm - som ansåg att nämnden hade saknat fog för sin bedömning att räkna hyresdel från Ru.M. som inkomst - biföll överklagandet och medgav att A.A. för februari 2010 skulle få ytterligare ekonomiskt bistånd motsvarande den beräknade hyran från Ru.M.

Av skrivelsen den 26 maj 2011 framgår att socialförvaltningen då gjorde bedömningen att Ru.M. bodde hos A.A. mot bakgrund av att Ru.M. vid hembesöket i januari 2010 sov i bostaden. Av samma skrivelse och av nämndens normberäkningar för perioden januari till juni 2011 framgår också att hyra från Ru.M. har tagits upp som inkomst vid beräkningen av A.A:s ekonomiska bistånd. Beslut om avslag, helt eller partiellt, på en biståndsansökan ska komma till uttryck i ett skriftligt beslut med en tydlig motivering. Det är angeläget att den som har ansökt om bistånd förstår varför myndigheten beslutat som den gjort, inte minst för att kunna bedöma om beslutet ska överklagas. Om en fråga varit uppe för bedömning vid en överinstans prövning av en ansökan om ekonomiskt bistånd för en viss period bör det, om nämnden gör en annan bedömning av samma fråga i ett senare beslut, givetvis framgå av beslutsmotiveringen hur nämndens beslut förhåller sig till överinstansens tidigare beslut (jfr JO:s ämbetsberättelse 2012/13 s 299).

Som skrivelsen den 26 maj 2012 får förstås innefattade den ett besked om att A.A:s försörjningsstöd från och med juli 2011 skulle komma att minska då ett högre belopp än tidigare för viss inkomst av hyra skulle komma att ligga till grund för beräkningen. Ett beslut om bistånd i enlighet med det lämnade beskedet får anses gå A.A. emot. Mot bakgrund av vad nämnden uppgett i remissvaret utgår jag från att A.A. har fått ett formellt beslut med överklagandehänvisning om hennes ekonomiska bistånd sänktes från och med juli 2011. Vid detta förhållande, och då bedömningen av det ekonomiska biståndet är en fråga som får prövas av domstol, finner jag inte skäl att göra något ytterligare uttalande i denna del.

13. Kritik för rekvisition för att styra vad pengarna ska användas till

Beslutsdatum: 2012-12-12 Diarienummer: 5261-2011

Beslutet i korthet: En enskild, som ansökte om ekonomiskt bistånd, beviljades under utredningstiden bistånd till livsmedel i form av rekvisitioner.

Ekonomiskt bistånd bör utformas så att biståndsmottagaren själv ges utrymme att planera och fatta beslut om den egna ekonomin inom ramen för det erhållna biståndet. Endast om mycket speciella omständigheter föreligger bör bistånd per rekvisition kunna godtas. Det har inte framkommit att sådana omständigheter varit för handen i detta fall. Nämnden förtjänar kritik för handläggningen.

Bedömning

Bistånd i form av försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska normalt betalas ut månadsvis. Sådant bistånd bör betalas ut genom bank- eller postgiro eller genom liknande betalningssätt. Härutöver bör kontantutbetalningar kunna göras i vissa situationer, t.ex. när någon till följd av oförutsedda händelser är i akut behov av hjälp. Extraordinära utbetalningssätt i form av rekvisitioner eller matkuponger **bör endast användas i yttersta undantagsfall**, om mycket speciella omständigheter föreligger (JO:s ämbetsberättelse 2003/04 s. 250 och Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd, SOSFS 2003:5).

I detta fall beviljades L.R. vid två tillfällen bistånd till livsmedel i form av rekvisitioner. Av remissvaret framgår att nämnden har som **praxis att om en enskild under utredningstid är i behov av bistånd beviljas detta per rekvisition**. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. En konsekvens av detta synsätt är att det ekonomiska biståndet bör utformas så att biståndsmottagaren själv ges utrymme att planera och fatta beslut om den egna ekonomin inom ramen för det erhållna biståndet. Att erhålla bistånd per rekvisition kan för den enskilde upplevas som starkt integritetskränkande och står i strid med viktiga principer i socialtjänstlagen, t.ex. principerna om självbestämmande och delaktighet. Det är därför **endast om mycket speciella omständigheter föreligger som bistånd per rekvisition bör kunna godtas**. Det har i ärendet inte framkommit att sådana omständigheter skulle ha varit för handen i L.R:s fall. Handläggningen förtjänar kritik. Jag förutsätter att nämnden ser över sina rutiner i detta hänseende.

14. Rutin att begära in kontoutdrag, som bl.a. visar gjorda uttag, när en enskild ansöker om försörjningsstöd

Beslutsdatum: 2012-12-07 Diarienummer: 2816-2011

Beslutet i korthet: Socialtjänsten i Stockholms kommun synes ha som rutin att begära in kontoutdrag som bl.a. visar gjorda uttag när en enskild ansöker om försörjningsstöd.

I beslutet uttalas att det inte finns något att invända mot att socialförvaltningar generellt ber den enskilde att förete ett kontoutdrag från en bank för att visa eventuella inkomster och tillgångar. Att rutinmässigt begära in uppgifter om betalningar kan däremot inte anses stå i överensstämmelse med den s.k. portal-paragrafen i socialtjänstlagen om att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Bedömning

Den som har ekonomiska tillgångar måste först använda sig av dessa innan försörjningsstöd kan komma i fråga.

Med anledning av stadsdelsförvaltningarnas hänvisning till kommunfullmäktiges riktlinjer vill jag erinra om att stadsdelsnämnderna är självständiga myndigheter som i sin verksamhet har att följa lagstiftning och rättspraxis. En riktlinje som kommunfullmäktige utfärdar tar inte över det som följer av en författningsbestämmelse.

Vid prövningen av en ansökan om försörjningsstöd har socialnämnden att ta ställning till i första hand om den enskilde har behov av hjälp och om behovet kan tillgodoses på annat sätt än genom bistånd. Jag har inte någon invändning mot att socialförvaltningar generellt ber den enskilde att förete ett kontoutdrag från en bank för att visa vilka inkomster eller vilka tillgångar som han eller hon har. Den enskilde har emellertid stor frihet att själv bestämma hur han eller hon använder ett beviljat försörjningsstöd. Att rutinmässigt begära in uppgifter om betalningar kan därför enligt min mening inte anses stå i överensstämmelse med den s.k. portal-paragrafen i 1 kap. 1 § SoL om att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Om den enskilde väljer att i kontoutdraget stryka uppgifter om vissa betalningar kan jag inte se att förvaltningen utan vidare kan kräva att erhålla uppgifterna.

För det fall socialtjänsten skulle avslå en ansökan om försörjningsstöd med hänvisning till att den enskilde inte lämnat in efterfrågade uppgifter blir det ytterst en fråga för domstol att, efter ett överklagande från den enskilde, ta ställning till om socialtjänsten haft fog för sitt agerande. Jag finner därför inte skäl att för närvarande ytterligare uppehålla mig vid saken.

15. Hembesök inom ramen för en utredning om rätt till ekonomiskt bistånd

Beslutsdatum: 2012-11-08 Diarienummer: 2737-2011

Beslutet i korthet: För att socialtjänsten ska kunna genomföra hembesök inom ramen för en utredning om rätt till ekonomiskt bistånd krävs att den enskilde samtycker till hembesöket. Frivilligheten måste vara reell och socialtjänsten bör diskutera saken med den enskilde så att denne får möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill acceptera det intrång i hans eller hennes integritet som ett hembesök otvivelaktigt utgör. Utrymmet för att göra s.k. oanmälda hembesök är mycket begränsat och bör kunna godtas endast i undantagsfall, t.ex. om socialtjänsten befarar att det föreligger en nödsituation.

Handläggare vid Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning önskade genomföra ett hembesök med kort varsel, i direkt anslutning till den enskildes besök på socialkontoret, samt uppmanade den enskilde att inte nämna att hennes boende skulle utredas när hon före hembesöket skulle ringa ett telefonsamtal. Det framstår som om förvaltningen, i vart fall denna gång, eftersträvade samma effekt som av ett oanmält hembesök. Förvaltningens agerande står i strid med de principer som socialtjänstens verksamhet bygger på. Förvaltningen kritiseras för sitt agerande.

Bedömning

När det gäller s.k. oanmälda hembesök uttalade JO i beslut den 21 juni 2011 (JO:s ämbetsberättelse 2011/12 s. 392) bl.a. följande. Principerna om självbestämmanderätt och integritet är grundläggande för socialtjänstens verksamhet. Utrymmet för att inom ramen för ett ärende som rör rätt till ekonomiskt bistånd göra oanmälda hembesök torde således vara mycket begränsat och bör kunna godtas endast i undantagsfall, t.ex. om socialtjänsten befarar att det föreligger en nödsituation. I andra fall ska socialtjänsten, om den anser att det är nödvändigt att göra ett hembesök, diskutera saken med den enskilde så att denne får möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill acceptera det intrång i hans eller hennes integritet som ett hembesök otvivelaktigt utgör.

Det synes dock vara ostridigt att S.J., när hon skulle ringa ett telefonsamtal, blev tillsagd att inte nämna att hennes boende skulle utredas. Enligt nämnden skedde detta med hänvisning till syftet med hembesöket. Handläggarnas agerande i denna del - sett i ljuset av att socialtjänsten önskade genomföra hembesöket med kort varsel, i direkt anslutning till mötet på socialkontoret - tyder på att man ville genomföra hembesöket utan att någon annan än S.J. visste om det. Av remissvaret framgår vidare att förvaltningens rutiner för hembesök innebär att förfrågan om hembesök görs vid den enskildes besök hos förvaltningen samt att hembesöket genomförs i direkt anslutning till besöket. Jag vill i detta sammanhang åter framhålla vikten av att den enskilde ges verklig möjlighet att ta ställning till frågan om hembesök. Mot bakgrund av vad som har framkommit om omständigheterna i det aktuella fallet och om hur förvaltningen normalt går till väga vid hembesök, framstår det som om förvaltningen, i vart fall denna gång, eftersträvade samma effekt som av ett oanmält hembesök. Förvaltningens agerande står i strid med de principer som socialtjänstens verksamhet bygger på. Förvaltningen ska kritiseras för sitt agerande.

16. Hanteringen av en fråga om sekretesskydd för en anmälare

Beslutsdatum: 2012-11-06 Diarienummer: 4151-2011

Beslutet i korthet: Sekretess inom socialtjänsten avseende identiteten av en person som gjort en anmälan kan i vissa fall gälla i förhållande till den som anmälan avser. En anmälare, som röjt sin identitet för socialtjänsten, kan inte själv bestämma att han eller hon vill vara anonym och kan heller inte av myndigheten utlovas anonymitet (*Min fundering: Inte ens om det står helt klart att personen kommer att allvarligt skadas om den anmälde får reda på vem som gjort anmälan???*). Det ankommer på myndigheten att göra en sekretessprövning och fatta beslut i frågan om det ska råda sekretess för identiteten. Sociala enheten i Knivsta kommun kritiseras för att inte ha gjort någon sådan sekretessprövning i ett fall där anmälaren begärt att få vara anonym.

Bedömning

Av 26 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) följer att sekretess gäller inom bl.a. socialtjänsten för uppgift i **anmälan** eller utsaga av en enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, i **förhållande till den som anmälan eller utsagan avser, endast om det kan antas att fara uppkommer för att den som har lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.**

Bestämmelsens syfte är att ge skydd för anmälaren och hans eller hennes närstående.

Sekretesskyddet avser inte bara själva namnet utan även andra uppgifter varigenom anmälarens identitet röjs. Av bestämmelsens skaderekvisit följer att en myndighet inte generellt kan utlova anonymitet för en person som har gjort en anmälan. Det är först efter en sekretessprövning, med utgångspunkt i skaderekvisitet, som myndigheten kan ta ställning till om uppgiften om anmälarens identitet ska lämnas ut eller inte. Som framgår av skaderekvisitet ger bestämmelsen **endast skydd mot repressalier av mera allvarligt slag.**

Som framkommit ovan är det dock inte anmälaren som bestämmer om sekretess ska gälla utan det ankommer på myndigheten att pröva och besluta i frågan. Av remissvaret framgår att någon sådan prövning inte skedde innan uppgiften om vem anmälaren var lämnades ut. Sociala enhetens handläggning kan inte undgå kritik i detta avseende.

Jag förutsätter att myndigheten, som förutskickats i remissvaret, har sett över sina rutiner när det gäller hanteringen av anmälares önskemål om att få vara anonyma.

17. Fråga huruvida ett beslut om bistånd gick den enskilde emot när tidigare månads normöverskott räknats med

Beslutsdatum: 2012-09-13 Diarienummer: 2559-2011

Beslutet i korthet: En enskild ansökte om ekonomiskt bistånd, dels enligt den s.k. riksnormen, dels med ett preciserat belopp avseende bl.a. hyra. Vid beräkningen av biståndet beaktades en tidigare månads s.k. normöverskott och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beviljade därför inte hela det sökta beloppet.

Det aktuella beslutet innebar att ansökan om bistånd inte bifölls fullt ut. Ett beslut om att delvis avslå ansökan borde därför ha meddelats. Vidare borde en överklagandehänvisning ha bifogats beslutet. Nämnden förtjänar kritik för handläggningen.

Förvaltningens bedömning

...

Vid genomgång av aktmaterialet framkommer att hon vid flera tillfällen informerats om hur förvaltningen räknar överskott över norm ...

A.M. har som framgår av ovanstående redogörelse, vid flera tillfällen både vid besök och i telefonsamtal, erhållit information hur hennes norm beräknas. Hon har även tidigare haft kontakt med socialsekreterare gällande försörjningsstöd och är därmed inte främmande för hur förvaltningen räknar och bedömer behovet av försörjningsstöd

...

Bedömning

Det finns inga särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen om hur beslut enligt lagen ska vara utformade. Förvaltningslagen (1986:223), FL, innehåller få regler om utformningen av förvaltningsmyndigheters beslut. Vad som i detta avseende föreskrivs inskränker sig i huvudsak till att myndigheterna ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt (7 §) och att de i allmänhet ska motivera sina beslut (20 §). Det är viktigt att ett beslut är tydligt. Av beslutet bör därför framgå vad den enskilde har ansökt om, vad han eller hon har beviljats och om beslutet helt eller delvis har gått sökanden emot. Den enskilde ska också underrättas om hur han eller hon ska göra för att överklaga beslutet om beslutet har gått den enskilde emot (21 § andra stycket FL).

Av utredningen i ärendet framgår bl.a. följande. A.M. ansökte om ekonomiskt bistånd för mars 2011 och fick då avslag på sin ansökan eftersom hon hade ett normöverskott med 1 108 kr. När A.M. ansökte om ekonomiskt bistånd för april 2011 räknades normöverskottet från mars 2011 som en inkomst och hon beviljades därför bistånd med ett lägre belopp än vad hon hade ansökt om. Något avslag på den del som hon inte beviljades meddelades dock inte. Till beslutet bifogades inte heller någon överklagandehänvisning.

Huruvida ett beslut om bistånd ska anses ha gått den enskilde emot ska bedömas med utgångspunkt från vad den enskilde har ansökt om och hur han eller hon har utformat sin ansökan. Hänsyn bör också tas till hur sökanden kan tänkas uppfattas beslutet.

A.M. hade ansökt om försörjningsstöd för april 2011 enligt den s.k. riksnormen. Härutöver begärde hon bistånd med ett preciserat belopp för bl.a. hyra. Hon uppgav inte i sin ansökan att hennes s.k. överskott för mars månad skulle beaktas vid beräkningen av hennes rätt till bistånd. I beslutet gjorde handläggaren ett avdrag för det s.k. överskott som A.M. hade haft föregående månad. Beslutet om försörjningsstöd för april 2011 innebar således att A.M:s ansökan om bistånd inte bifölls fullt ut. Nämnden borde därför ha meddelat ett beslut om att delvis avslå hennes ansökan. Vidare borde en överklagandehänvisning ha bifogats beslutet. Genom inte att göra detta brister beslutet i tydlighet. Nämnden förtjänar kritik för handläggningen.

18. Gränsdragning mellan rådgivning/information och beslut

Beslutsdatum: 2012-09-12 Diarienummer: 2391-2011

Bedömning

Ärendet rör frågan om A.R. kan anses ha gjort en framställning om försörjningsstöd och om nämnden i så fall borde ha fattat ett formellt beslut rörande hennes rätt till bistånd.

Det är nämndens uppfattning att A.R. inte avsåg att ansöka och inte heller ansökte om ekonomiskt bistånd när hon genom sin väninna kontaktade förvaltningen den 1 mars 2011. A.R. är av motsatt uppfattning. Hon menar att kontakten med socialförvaltningen aldrig skulle ha tagits om hon inte ville ha hjälp med sin försörjning.

Varje kontakt med socialförvaltningen kan inte betraktas som en formell ansökan om bistånd och det kan finnas situationer då en enskild i stället för ett formellt beslut får ett besked eller upplysningar under hand. Sådana upplysningar kan t.ex. gälla efter vilka normer nämnden fattar beslut i biståndsärenden. Är det inte helt klart att den enskilde önskar endast en upplysning ska hans eller hennes begäran uppfattas som en framställan om bistånd och således avgöras i ett beslut (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 2002/03 s. 218).

På grundval av utredningen i ärendet ligger det nära till hands att dra den slutsatsen att A.R. vid sin kontakt med stadsdelsförvaltningen i mars 2011 uttryckte ett önskemål om hjälp till sin försörjning och att önskemålet skulle förstås som en framställning om bistånd.

Förvaltningen bedömde efter sina kontakter med A.R. att hon inte hade rätt till försörjningsstöd. I en skrivelse till A.R. den 16 mars 2011 anförde en socialsekreterare vid förvaltningen bl.a. följande.

En EU-medborgares rätt till Försörjningsstöd prövas bla utifrån om personen ifråga bedöms ha uppehållsrätt eller inte. Enligt Migrationsverkets underlag har du uppehållsrätt som arbetstagare. Uppehållsrätt som arbetstagare har du så länge du uppfyller villkoret vilket du inte längre gör. Socialtjänsten i Rinkeby-Kista bedömer att du inte längre har uppehållsrätt i Sverige då du inte uppfyller någon av personkategorierna och har därför inte heller rätt till försörjningsstöd. Socialtjänsten betraktar inte dig som arbetsökande även om du är inskriven på arbetsförmedlingen då du vårdar ditt nyfödda barn och inte kan stå till arbetsmarknadens förfogande samt då du inte bedöms ha en verklig möjlighet att få en anställning.--- Om du vill få ett skriftligt avslagsbeslut på en ansökan om försörjningsstöd som kan överklagas kan du kontakta mig för att få information om vilka handlingar som ska redovisas.

Förvaltningens information till A.R. kan inte anses ha avsett allmänna upplysningar om under vilka förutsättningar man har rätt till försörjningsstöd och hur försörjningsstödet beräknas. Förvaltningen har uppenbarligen i stället, utifrån vad som kommit fram vid samtalen med A.R., gjort en bedömning av hennes rätt till bistånd och därefter i brevet till henne förklarat att hon inte hade någon rätt till hjälp av nämnden. Detta är bedömningar som förvaltningen normalt sett bör vara återhållsam med att lämna under hand eftersom den enskilde lätt kan missförstå informationen och få intryck av att det är meningslöst att ansöka om bistånd. Detta gäller särskilt i ett fall som det aktuella där den enskilde saknar grundläggande kunskaper om svenska samhällsförhållanden, t.ex. om möjligheterna att få beslut om försörjningsstöd prövat i domstol.

Förvaltningen skulle naturligtvis inte ha dokumenterat sin bedömning enbart i journalanteckningarna. Inte heller skulle man ha nöjt sig med att därefter skicka A.R. ett informationsbrev. I stället borde ett självständigt beslut med A.R. som adressat ha formulerats. Vidare borde en överklagandehänvisning ha bifogats beslutet. Genom förvaltningens agerande har A.R. inte fått något beslut i ärendet och därmed inte getts möjlighet att få förvaltningens bedömning prövad i domstol. Ärendet avslutas med den kritik som uttalats.

19. Hanteringen av en s.k. orosanmälan till en annan kommun, sekretess som praktikhandledare

Beslutsdatum: 2012-07-09 Diarienummer: 285-2011

Beslutet i korthet: En kvinna som studerade till socionom genomförde praktik vid socialförvaltningen i Ängelholms kommun. Med anledning av vad hon berättade om sig själv för sina medarbetare upprättades en s.k. orosanmälan avseende kvinnans barn och överlämnades till hennes hemkommun.

Socialnämnden kritiserar för att praktikhandledarna vid ett möte med kvinnans lärare agerade på ett sådant sätt att det framkom att det hade upprättats en orosanmälan.

Bedömning

Det har framkommit att socialförvaltningen kallade två universitetslärare till ett möte i december 2010 för att diskutera förutsättningarna för P.J:s fortsatta praktik vid förvaltningen. Skälet var att handledarna ansåg att olika förhållanden kopplade till P.J:s familjesituation omöjliggjorde hennes slutförande av praktiken.

Det finns inte anledning för mig att rikta någon kritik mot att mötet genomfördes. Inte heller har jag någon invändning mot att det, i den aktuella situationen, togs upp omständigheter som rörde P.J:s privatliv, i den mån detta var relevant för frågan om hennes genomförande av praktiken.

Vad gäller hanteringen av orosanmälan i samband med mötet finner jag skäl att anföra följande.

Socialtjänsten i Ängelholms kommun hade fått del av de uppgifter som den aktuella anmälan grundade sig på genom att P.J. talade om sitt privatliv med sina arbetskamrater vid socialförvaltningen, dvs. i samtal kollegor emellan. Den anmälan som upprättades av två gruppleddare inom förvaltningen omfattades dock självfallet av bestämmelserna om sekretess inom socialtjänsten. Redan uppgiften om att anmälan existerade skyddades av sekretess.

Utredningen ger inte stöd för P.J:s inledningsvis gjorda påståenden om att själva anmälan låg framme på bordet i rummet respektive att uppgifterna i anmälan diskuterades närmare under mötet. I remissvaret har anförts att "handledarna" överlämnade anmälan till P.J. och, på fråga från P.J., upplyste att det var en anmälan om oro för sonen. Det har inte framkommit vilken av de två handledarna det var som gjorde uttalandet.

Som redan framgått fann jag efter de förhör som hölls under förundersökningen inte anledning att gå vidare med det straffrättsliga förfarandet. Vad som har framkommit genom den fortsatta utredningen föranleder inte annan bedömning i den frågan. Detta innebär dock inte att myndighetens agerande vid mötet är fritt från invändningar. Jag delar nämndens uppfattning att orosanmälan och information rörande den borde ha lämnats till P.J. vid ett separat möte. Hanteringen förtjänar kritik.

Vad P.J. har anført i övrigt ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

20. Beviljat del av bokostnad, medför delvis avslag. Överlämnande av överklagan med yttrande

Beslutsdatum: 2012-06-21 Diarienummer: 2605-2012

En målsättning bör vara att den enskilde ska kunna få tid för besök hos socialförvaltningen i nära anslutning till att han eller hon ansökte om bistånd. Om förvaltningen inte kan erbjuda en tid för besök inom den tiden måste förvaltningen se till att det finns rutiner för att kunna bedöma den enskildes behov av bistånd i avvaktan på att förvaltningen kan ta emot den enskilde.

Otydliga beslut

Det finns inga särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen om hur beslut enligt lagen ska vara utformade. Förvaltningslagen innehåller få regler om utformningen av förvaltningsmyndigheters beslut. Vad som i detta avseende föreskrivs inskränker sig i huvudsak till att myndigheterna ska sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt (7 §) och att de i allmänhet ska motivera sina beslut (20 §).

Det är viktigt att ett beslut är tydligt. Av beslutet bör därför framgå vad den enskilde har ansökt om, vad han eller hon har beviljats och om beslutet helt eller delvis har gått sökanden emot. Nämnden måste i ett beslut ta ställning till de kostnader för vilka en enskild ansöker om bistånd. Om t.ex. en viss kostnad, helt eller delvis, inte godtas måste ställningstagandet utmynna i ett avslagsbeslut beträffande den kostnaden. Nämnden måste därvid ange skälen för avslaget.

Den enskilde ska också underrättas om hur han eller hon ska göra för att överklaga beslutet.

I normberäkningen har de kostnaderna endast delvis godkänts. De godkända beloppen ingår i normberäkningen. Eftersom normberäkningen gav vid handen att det förelåg ett överskott om 547 kr avslogs parets ansökan. Med tanke på att förvaltningen inte godkände kostnaderna i sin helhet borde förvaltningen ha meddelat ett tydligt avslagsbeslut. Genom att bedömningen endast indirekt kunnat utläsas av normberäkningen brister beslutet i tydlighet.

För april 2012 beviljades S.N. och hennes familj, enligt ett beslut den 20 februari 2012, ekonomiskt bistånd med ett belopp motsvarande ett i normberäkningen framräknat underskott. Av normberäkningen framgår dock att som boendekostnad har godkänts ett lägre belopp än vad S.N. ansökte om. Att boendekostnaden inte godkänts i sin helhet innebär att ansökan inte bifölls fullt ut. Nämnden borde därför ha meddelat ett beslut om att delvis avslå ansökan beträffande den del av boendekostnaden som inte godkändes. --- I en journalanteckning den 14 februari 2012 noterades att avslagsbeslutet omprövats och att M.D. dagen innan varit på besök hos en socionom. Den 14 februari har även upprättats ett beslut vari anges det belopp som beviljats. Av journalanteckningarna framgår dock inte av vilken anledning en omprövning skett. Att detta inte dokumenterats är inte tillfredsställande.

JO har vid flera tillfällen uttalat att ett överklagande i normalfallet ska överlämnas till förvaltningsrätten inom en vecka (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1995/96 s. 314). Den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att foga ett yttrande över överklagandet till den överprövande instansen får inte medföra att den nu nämnda tiden utsträcks med mer än några dagar (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 2002/03 s. 424).

När det gäller förvaltningens handläggning av överklaganden vill jag endast påpeka att det av dokumentationen i ärendet tydligt bör framgå när överklagandet överlämnades till förvaltningsrätten, även om förvaltningen väljer att lämna över överklagandet, övriga handlingar och nämndens yttrande vid ett och samma tillfälle.

21. Krav på krav på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet

Beslutsdatum: 2012-03-21 Diarienummer: 1859-2011

Bedömning

Enligt 4 kap. 4 § 1 SoL får socialnämnden begära att den som inte har fyllt 25 år och som uppbär försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller utbildning. Deltagandet ska utgöra ett led i en medveten strategi som bör preciseras i en individuell plan. Verksamheten berör främst ungdomar som varit, eller riskerar att bli, beroende av socialbidrag under en längre period.

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i verksamheten får fortsatt försörjningsstöd vägras eller sättas ner.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1996/97:124 s. 77) anförde regeringen att det av kravet på att den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad följer att det inte kan krävas deltagande i en verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste först utredas och en bedömning måste göras av vilken verksamhet som bäst tillgodoser dessa.

Enligt nämnden aktualiserades A.S. första gången i juni 2009. Det får därmed anses klarlagt att han inte uppbär försörjningsstöd när han i juni 2009 ansökte om bistånd. Trots detta anvisades han redan då till den kompetenshöjande verksamhet som bedrevs inom ramen för Arbetsforum. Som framgår av förarbetsuttalandena ovan hade nämnden inte rätt att i det skedet kräva att A.S. skulle delta i kompetenshöjande verksamhet som förutsättning för att bevilja bistånd. Socialtjänsten borde således inte ha anvisat A.S. till Arbetsforum innan ansökan om försörjningsstöd hade prövats och hans behov av kompetenshöjande verksamhet hade utretts. Handläggningen i den delen förtjänar kritik.

Vid behandlingen av A.S:s ansökan om försörjningsstöd för juli månad 2009 gjordes ett avdrag på biståndet därför att han under juni månad haft viss frånvaro från verksamheten vid Arbetsforum. B.S. har i sin anmälan anført att A.S. inte fick någon underrättelse om hur han skulle göra om han ville överklaga beslutet. Av utredningen framgår dock att A.S. överklagade beslutet till förvaltningsrätten och att förvaltningsrätten har prövat överklagandet. Jag nöjer mig därför med att rent allmänt framhålla att ett beslut om att helt eller delvis avslå en ansökan ska utformas på ett tydligt sätt och att den enskilde ska underrättas om hur han eller hon ska göra för att överklaga beslutet.

Eftersom nämnden inte med stöd av 4 kap. 4 § SoL hade rätt att kräva att A.S. skulle delta i verksamheten hos Arbetsforum under juni månad kan det givetvis diskuteras om det var rätt att sätta ner hans försörjningsstöd för juli månad med anledning av hans frånvaro under juni månad. JO är dock återhållsam med att uttala sig i frågor som har prövats av domstol. Det finns inte skäl för mig att frånga den principen i detta fall.

Med den kritik som uttalats ovan avslutas ärendet.

22. Brister i motiveringen av ett beslut om ekonomiskt bistånd, som gick emot kammarrättsdom om tidigare månads beslut

Beslutsdatum: 2012-02-08 Diarienummer: 6481-2010

Bedömning

Stadsdelsnämnden har givetvis varit formellt bunden av kammarrättens dom endast vad gäller den tidsperiod som domen omfattar. Ur kammarrättens dom har nämnden dock kunnat utläsa hur domstolen ansåg att biståndsparagrafen i socialtjänstlagen (2001:453) borde tillämpas i N.N:s fall. Eftersom nämnden lät domen vinna laga kraft, faller det sig naturligt att nämnden, om inga nya omständigheter kommit fram, skulle lägga kammarrättens bedömning till grund för kommande beslut. Nämnden kan annars lätt misstänkas för att mer eller mindre medvetet tillämpa socialtjänstlagen felaktigt och därigenom tvinga den biståndssökande att varje gång ett nytt beslut har fattats överklaga hos allmän förvaltningsdomstol för att få sin rätt tillgodosedd. Att nämnden hade för avsikt att överklaga kammarrättens dom, men försummat denna möjlighet på grund av att domen meddelats under en semesterperiod, ändrar inte det som sagts (Min kommentar: varför spelar det ingen roll? Motivering?). Det synes inte heller efter kammarrättens dom ha framkommit några nya omständigheter som hade betydelse för bedömningen av N.N:s rätt till bistånd.

Mot bakgrund av det anförda finns det enligt min mening starka skäl att ifrågasätta att stadsdelsnämnden redan en månad efter kammarrättens dom nekade N.N. bistånd för hela boendekostnaden. Eftersom nämnden emellertid i formell mening var oförhindrad att avslå ansökan anser jag mig inte ha grund för att kritisera nämnden för dess beslut. Jag kan dock inte underlåta att notera att Förvaltningsrätten i Stockholm genom en dom den 3 december 2010 bl.a. förklarade att N.N. var berättigad till bistånd för hela boendekostnaden avseende september 2010. I domen anförde förvaltningsrätten bl.a. att det måste anses finnas särskilda skäl mot att kräva att N.N. ska byta bostad. Stadsdelsnämnden överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm, som den 28 mars 2011 beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

Även om jag inte riktat någon kritik mot att stadsdelsnämnden den 24 augusti 2010 delvis avslög N.N:s ansökan om bistånd för boendekostnaden har jag invändningar mot motiveringen av det aktuella beslutet.

Förvaltningslagen (1986:223) innehåller få regler om utformningen av förvaltningsmyndigheters beslut. Vad som föreskrivs i detta avseende inskränker sig i huvudsak till att myndigheterna ska uttrycka sig **lättbegripligt** (7 §) och att de i allmänhet ska **motivera** sina beslut (20 §, jfr även 11 kap. 8 § socialtjänstlagen).

Enligt 20 § förvaltningslagen ska ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende innehålla de skäl som har bestämt utgången, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild, t.ex. ett beslut om ekonomiskt bistånd. Skälen får dock utelämnas helt eller delvis - såvitt här är av intresse - om beslutet inte går någon part emot eller om det av någon annan anledning är uppenbart obehövt att upplysa om skälen. Bestämmelsen omfattar även de beslut som endast delvis går den sökande emot, s.k. partiella avslagsbeslut.

Ett avslag, helt eller partiellt, på en biståndsansökan ska alltså som regel komma till uttryck i ett skriftligt beslut med en tydlig motivering. Det är angeläget att den som har ansökt om bistånd förstår varför myndigheten beslutat som den har gjort, inte minst för att kunna bedöma om beslutet ska överklagas.

Av nämndens beslut går det endast att utläsa att skälet till att N.N. nekades bistånd för hela boendekostnaden var att en hyra om 7 500 kr för en person inte kunde anses vara skälig. Tidigare hade dock frågan i ärendet gällt om N.N. på grund av sjukdom var förhindrad att flytta. När stadsdelsnämnden, redan en månad efter att kammarrätten hade förklarat att N.N. var berättigad till bistånd för hela boendekostnaden, delvis avslög N.N:s biståndsansökan för just denna kostnad borde det givetvis av beslutsmotiveringen ha framgått hur beslutet förhöll sig till kammarrättens dom. Någon sådan förklaring finns inte i beslutet. Det har därför inte varit möjligt för N.N. att förstå

varför nämnden gjorde en annan bedömning än den kammarrätten hade gjort.

Nämnden har i remissvaret anfört att skälen till avslaget var att det inte kunde uteslutas att N.N. hade resurser att hitta ett annat boende och att nämnden erbjudit N.N. flytt hjälp samt att N.N. inte kunde anses ha medverkat i utredningen då hon vägrat att komma på besök och det därför hade varit svårt att utreda om de i kammarrätten uppgivna hälsoproblemen kvarstod. Om ansökan avslogs på den grunden att N.N., enligt nämndens mening, inte hade medverkat i utredningen borde detta självfallet ha framgått av beslutet.

I det första remissvaret har nämnden, trots begäran härom, över huvud taget inte berört frågan om motiveringen av beslutet varit tillfredsställande. Efter en förnyad remiss har nämnden anfört att "beslutsformuleringen är tillfredsställande utifrån de omständigheter som föreligger i ärendet". Det är anmärkningsvärt att nämnden inte ens i samband med upprättandet av remissvaren till JO synes ha insett att det finns uppenbara brister i motiveringen av beslutet.

När det gäller M.B:s klagomål mot Socialstyrelsen vill jag endast anföra följande. En tillsynsmyndighet har betydande frihet att själv bestämma om och hur en tillsynsutredning ska bedrivas. JO är som regel återhållsam med att uttala sig om de bedömningar och ställningstaganden som en tillsynsmyndighet har gjort i sin granskningsverksamhet. Det som M.B. har framfört ger mig inte skäl att frånga den principen.

23. Handläggningen av ett överklagande, vem som ska pröva beslutets överklagbarhet

Beslutsdatum: 2011-10-26 Diarienummer: 889-2011

Bedömning

JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet, dvs. att myndigheterna har agerat korrekt i formellt hänseende. Jag anlägger inte några synpunkter på den bedömning som låg till grund för nämndens beslut att inte väcka talan om umgänge. Min granskning har inriktats på socialtjänstens handläggning av A.P:s och S.E:s överklagande.

Av 6 kap. 15 § föräldrabalken (FB) följer att ett barn ska ha rätt till umgänge med föräldrar som det inte bor tillsammans med samt att vårdnadshavarna har ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med någon annan som står det särskilt nära så långt som möjligt tillgodoses.

Enligt 6 kap. 15 a § andra stycket FB får rätten på talan av socialnämnden besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder. Vid bedömningen av om en sådan talan ska föras ska socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

En närstående som vill ha umgänge med barnet kan inte själv väcka talan vid domstol utan det är socialnämnden som beslutar om talan ska föras. Socialnämndens beslut i saken kan inte överklagas enligt reglerna om s.k. förvaltningsbesvär. I förarbetena till lagstiftningen uttalade regeringen följande (prop. 2005/06:99 s. 56 f.).

Regeringen delar kommitténs bedömning att det inte heller nu bör ges en talerätt för närstående. Det är av största vikt att barnet inte utsätts för fler processer, kanske med åtföljande umgängesutredningar m.m., än som är absolut nödvändiga. Av naturliga skäl är en sådan avvägning inte lätt att göra för en utomstående person, som vill ha ett umgänge med barnet men som inte får detta till följd av motstånd från barnets vårdnadshavare. Socialnämnden får förutsättas på ett mera objektivt sätt överväga om de nackdelar som en process för med sig från barnets synpunkter vägs upp av de fördelar som ett umgänge kan leda till. Av samma skäl bör det inte heller - som ett par remissinstanser föreslår - införas någon möjlighet att överklaga nämndens beslut att inte väcka talan.

En nämnds beslut att inte väcka talan kan således inte överklagas i sak av den enskilde, dvs. det är inte möjligt att få till en prövning genom förvaltningsbesvär. Beslutet kan endast överklagas för laglighetsprövning enligt bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900), KL. Detta förutsätter att den som klagat är medlem i den kommun som har fattat beslutet.

När ett beslut överklagas genom förvaltningsbesvär ska enligt 23 § andra stycket (1986:223), FL, överklagandet ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Beslutsmyndigheten prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Har skrivelsen kommit in för sent, ska myndigheten enligt huvudregeln avvisa den (24 § FL). Om skrivelsen inte avvisas ska myndigheten i enlighet med 25 § FL överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet, dvs. förvaltningsrätten.

I förarbetena till FL anfördes bl.a. följande (prop. 1985/86:80 s. 44 f.).

För att ett överklagande skall tas upp till prövning är det inte tillräckligt att klagandens skrivelse har kommit in i rätt tid. Vissa andra förutsättningar måste också vara uppfyllda: beslutet skall vara sådant att det över huvud taget får överklagas, endast den får överklaga som har ett visst intresse i saken osv. Dessa förutsättningar kan vara svåra att bedöma och kräver då särskilda överväganden som i allmänhet görs bäst i samband med prövningen i högre instans. De bör därför liksom hittills prövas av den instansen.

När överklagandet inkom till förvaltningen borde överklagandet efter rättidsprövning ha överlämnats utan dröjsmål till förvaltningsrätten. Det hade därefter ankommit på domstolen att ta ställning till om beslutet kunde överklagas. Av förvaltningsrättens beslut framgår att så också skett.

Nämnden har i sitt remissvar även uttalat att eftersom en laglighetsprövning av beslutet inte var möjlig, mot bakgrund av att A.P. och S.E. inte var kommuninnevånare, så vidarebefordrades överklagandet inte heller av den anledningen till förvaltningsrätten.

När ett beslut överklagas för laglighetsprövning ska överklagandet, enligt 10 kap. 5-7 §§ KL, ges in till förvaltningsrätten. Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på kommunens, landstingets eller kommunalförbundets anslagstavla att protokollet över beslutet justerats. Om överklagandet före klagotidens utgång har kommit in till kommunen, landstinget eller kommunalförbundet i stället för till förvaltningsrätten ska överklagandet ändå prövas.

I 4 § tredje stycket FL föreskrivs att om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta. I detta ligger bl.a. att om det till myndigheten inkommer en felsänd handling, bör hjälpen i regel lämnas genom att myndigheten sänder handlingen vidare till rätt myndighet. Ofta är det lämpligt att myndigheten samtidigt underrättar den enskilde om vart den har vidarebefordrat handlingen. Förvaltningen borde således i nära anslutning till att överklagandet inkom, som en serviceåtgärd, ha överlämnat detta till förvaltningsrätten om förvaltningen bedömt att skrivelsen utgjorde en begäran om laglighetsprövning. Det ankom inte på förvaltningen att bedöma huruvida A.P. och S.E. var klagoberättigade. Den frågan skulle förvaltningsrätten ta ställning till.

Det kan således konstateras att det ålåg förvaltningen att vidarebefordra A.P:s och S.E:s överklagande till förvaltningsrätten. Det har framkommit att förvaltningen vidarebefordrade överklagandeskrivelsen till förvaltningsrätten den 11 april 2011, dvs. tre månader efter det att den inkom till förvaltningen. Förvaltningens handläggning förtjänar kritik.